

Informationsträff om krisberedskap med timing!

Under hösten 2023 började Gåxsjö bygdegårdsförening planera en informationsträff om krisberedskap. Tillfället skulle bli en start för studiecirkel i ämnet som Bygdegårdarnas riksförbund erbjuder; "Beredskap - Bygdegården ett nav i kris". Vem kunde tro då att kris skulle vara det stora samtalsämnet efter uttalandena på säkerhetskonferensen Folk och försvar. Informationsträffen hade en minst sagt bra timing.

Det var en bred medverkan på träffen. "Om man utgår från att alla kan hända så är det många olika saker att tänka på, och vi ville därför ge en stor variation av ämnen." säger Roland Svensson, initiativtagare till mötet. Representanter var med från Strömsunds kommun, Jämtkraft, Handelsbanken, LRF, Räddningstjänsten och Länsförsäkringar. Presentatörerna var lokala och kunde då ge en bild kring hur det ser ut i närområdet. Under kvällen gavs internationella perspektiv som t ex när det gäller cyberattacker och livsmedelsförsörjning, men man är sig själv närmast och då är det bra att kunna plocka ned det till hur det funkar just här. Förhoppningen är att den kommande studiecirkeln ska kunna ge ännu mer kunskap om just det, hur hanterar vi kriserna här hos oss?

Dryga 50 personer fanns på plats i lokalen. Kvällen hölls ihop av Marie Simonsson som moderator, och bestod av två pass av presentationer med en samlad frågestund till de som nyss presenterat. Mellan passen bjöds det så klart på fika så att energin kunde hållas på topp hela mötet. Redan nu kan avslöjas att utifrån ljudvolymen vid fiket så var det mycket som avhandlades över smörgås och kaffe.

Först ut var Rickard Persson och Denise Backlund från Strömsunds kommun som berättade vad kommunen arbetar med och vilka utmaningar som finns. Ambitionsnivån kring arbetet med beredskap har helt klart höjts senaste åren. Kommunen är van att hantera olika former av extremväder, men krig och kris är något annat. En utmaning i kommunen är storleken och relativt glesbefolkat, vilket ger en utmaning. Enligt Rickard är samverkan mellan det privata och offentliga en viktig del i beredskapsarbetet. Bygdegårdarna skulle kunna vara bra nav för att nå ut i kommunen med information och även att få information från kring läget i området.

Rickard Persson, Strömsunds kommun

Avstånden är en utmaning även för nästa talare, Peter Månsson från Räddningstjänsten i Hamnerdal. Det uppenbara i en glesbygdskommun är avstånden för att åka på larm, men en annan aspekt som Peter lyfte fram var rekrytering av personal. Förutom att personen måste uppfylla alla krav på fysik och kompetens ska de även kunna infinna sig kort tid. I praktiken blir det då ett begränsat upptagningsområde. Peter berättade även om det breda uppdrag som räddningstjänsten har där de kan göra allt från djurräddning till saneringsuppdrag. Gåxsjö bygdegård investerade för några år sedan i en brandvagn. Ett släp med vattentank och brandsläckare m.m. Det är ett bra komplement för initiala insatser innan räddningstjänsten är på plats.

Jämtkraft avslutade första passets presentationer. Beng-Anders Alvenes berättade om företagets verksamhet som består av elförsörjning och fjärrvärme. Stora insatser har gjorts under lång tid att "kabla ned", dvs ta ned luftledningar och istället dra ledningarna under mark. Ett arbete som fortsätter. Det är långa avstånd i Jämtland och därmed många mil ledning som ska hanteras. Det största problemet för elförsörjningen är stormar och andra extremväder. Genom att ha ledningarna under mark minskar risken för strömvabrott ordentligt. Bengt-Anders skröt lite över att de har "fyra nior" i tillgänglighet, dvs 99,99%. En trend inom elförsörjningen är ökad vind- och solenergi, vilket var tydligt i den statistik som visades. Säkerheten kring elförsörjningen är rigorös där de jobbar på att skydda sig för allt från IT-attacker till fysiska attacker på anläggningar.

Under den efterföljande frågestunden kom bl a tips på att titta på webbplatsen för MSB (Myndigheten för samhällsskydd och beredskap) där de har en skyddsrumskarta för att kunna se sitt närmaste skyddsrum.

En annan fråga var kring att ta med djur över landsgränser vid krig, då vi är nära gränsen till Norge. Det finns ett samverkansråd som hanterar dessa typer av frågor, men ingen kunde säga mer av de församlade.

Jämtkraft berättade om säkerheten kring solceller vid strömvabrott. Det är inte bara att koppla in solcellerna utan det måste finnas omkopplare så att inte ström matas ut på ledningarna, vilket skulle kunna innebära livsfara för de som försöker laga ledningarna. Gåxsjö bygdegårdsförening har installerat solceller och även förberett för att kunna koppla in reservkraft, och där finns omkopplare m.m.

Efter välbehövlig fikapaus så klev Måns Zakrisson och Fredrik Ström från Länsförsäkringar fram på scen. En mindre trevlig information var att försäkringar inte gäller för skador under krig. Internationellt sett har dock Sverige väldigt gott skydd mot skador som orsakats av stormar, bränder, skyfall eller andra naturhändelser. De tog även upp cyberattacker som blir vanligare. En cyberattack kan påverka t ex betalningsförmågan eller vara en utpressning, s.k. ransomware. Det är bara att titta på nyheterna senaste tiden så ser vi att det är vanligt förekommande och ökar i frekvens. Det är förmodligen en hel del som inte kommer ut i media också. Länsförsäkringar var tydlig med sitt budskap att de, och inte heller andra banker eller försäkringsbolag, någonsin ringer upp, skickar SMS eller e-post där de ber någon att logga in med bankid, ange personnummer, inloggningsuppgifter eller kortuppgifter.

Mats Gärd som under presentationen representerade LRF, Lantbrukarnas riksförbund, talade om livsmedelsförsörjningen i krig eller kris. Tyvärr är Sveriges beredskap inom området inte så god. Mats gjorde jämförelse med Finland där de bl a har livsmedelslager för att klara 80 dagar, medan för Sverige så har vi livsmedel i för 7 dagar. Det pågår mycket arbete inom området för att öka Sveriges förmåga kring livsmedelsförsörjning. Politikerna i Strömsunds kommun har beställt en livsmedelsanalys över produktionen i kommunen och hur länge det skulle räcka. Analysen är inte klart, men enligt Mats så ser det inte bra ut. Redan idag så köper kommunen "norrländskt" livsmedel så långt det är möjligt till skolor och äldreboenden m.m. Mer lokalt än så fungerar inte, och inte ens med fokus på norrland så räcker det. En viss del livsmedel tas från andra delar av landet också. En utmaning med livsmedel är lagring. Inte bara utifrån utrymmer och logistik utan även hållbarhet. Vissa livsmedel är svårt att lagra längre tider. Att krigsplacera lantbrukare på sin gård är en möjlighet som diskuteras för att säkerställa livsmedelsproduktionen.

Sist ut i andra passet var Marlene Wahlström från Handelsbanken. Marlene berättade om det nationella arbete som pågår i beredskapssektor finansiella tjänster. En sektor som har fått i uppdrag att säkra att vi även under höjd beredskap ska kunna förmedla betalningar, finansiera

och spara samt hantera försäkringar. Handelsbanken arbetar med vad de kallar operativ motståndskraft, dvs förmågan att hantera ett antal exempel på kriser. I detta arbete handlar det bl a om att ha rätt nivå av säkerhet för att inte skapa onödigt dyra lösningar, men ändå inte brista i säkerheten. Kontanthantering är en återkommande fråga när man talar om krisberedskap. Att ta ut kontanter är möjligt via bankomater som sköts av ett eget bolag, och inte bankerna.

Måns Zackrisson, länsförsäkringar och
Mats Gärd LRF

Under frågepasset kom det upp frågor bland annat om hur mycket diesel som får förvaras på en gård. Diesel är en förutsättning för livsmedelsproduktionen som det ser ut idag. Hur mycket och hur det ska förvaras finns fastställt. Det går att läsa mer om det under krisinformation.se.

En annan fråga var kring reservkraft för bankomater och vad som händer med våra räntor och ekonomi vid kris. Alla finansiella aktörer jobbar med kontinuitetsplaner för att kunna hantera kriser och de kan också ansöka om prioritet för elförsörjning. Vi kan även lära av andra. Ett exempel som togs upp var hur Ukraina som flyttat ut sin ekonomiska system i molntjänster istället för att ha det inom landet. Detta för att undvika att servrar i landet skulle vara mål i kriget

och svåra att ersätta. Det krävdes lagändring för att kunna göra detta, och Ukraina gjorde en sådan ändring i sina lagar kort före anfallet från Ryssland.

En avslutande fråga ställdes kring hur små lokala odlingar kan användas vid höjd beredskap. Mats från LRF tipsade om att kontakta Hushållningssällskapet som stöttar små odlingar.

Roland Svensson, initiativtagare

Mötet avrundades av Roland Svensson som tackade presentatörer, moderator Marie och alla besökare för en bra kväll. Det är tydligt att bygdegården är en viktig nav i kris. Timingen för mötet var som sagt bra, och många fick med sig både svar och kanske fler frågor hem. Vi har alla olika förutsättningar att hantera kriser, men alla kan göra något för att vara beredd, men inte rädd.

Skribent och fotograf
Martin Wagenius

Bilder:

Bild 1 - Rickard Persson, Strömsunds kommun

Bild 2 - Roland Svensson, initiativtagare och medlem i styrelsen Gåxsjö bygdegårdsförening

Bild 3 - Marie Simonsson, moderator

Bild 4 - Måns Zakrisson och Mats Gärd under frågestunden som innehåller en del skratt trots det allvarliga ämnet.